
ÄR LJUSET I TUNNELN ETT MÖTANDE TÅG?

Hösten 1990 skrev Carl Bildt och Bengt Westerberg en gemensam debattartikel i Dagens Nyheter som väckte berättigad uppståndelse såväl utanför som inom de båda partierna. Öppna attacker från Bengt Westerberg på moderaterna – ”ett hot mot välfärden” – ett år tidigare hade plötsligt ersatts av gemensamma politiska uppfattningar i ekonomiska och sociala frågor mellan folkpartiet liberalerna och moderata samlingspartiet.

Artikeln bildade sedan grunden för arbetet med det gemensamma ”valprogrammet” Ny start för Sverige som Bildt och Westerberg presenterade ett halvår senare.

Det är ingen överdrift att säga att Ny start för Sverige hälsades med tillfredsställelse på borgerligt håll. Äntligen fanns något som kunde liknas vid en agenda

för en borgerlig regering. I den mån det förekom kritik gick den i huvudsak ut på att ifrågasätta en eventuell borgerlig regerings förmåga att verkligen genomföra programmet. I synnerhet om en sådan regering inkluderade centerpartiet.

Att läsa om Ny start för Sverige nu när två tredjedelar av mandatperioden har gått är intressant. Utgångsläget målades i dystra och realistiska färger även om formuleringarna var försiktiga. Man spådde en fortsatt snabb ökning av arbetslösheten och konstaterade att erfarenheterna från andra länder som gått från hög till låg inflation visade att omställningen ”inte är smärtfri” . . .

Målen för programmet var ambitiösa, åtgärderna många och löftena om snabba resultat obefintliga. Men det mest anmärkningsvärda så här i efterhand är att påfallande många av de konkreta

åtgärderna faktiskt genomförts eller är på väg att genomföras.

Regeringens problem är därför *inte* att man inte lyckats göra vad man föresatte sig. Utan att det man föresatte sig visade sig inte vara tillräckligt.

Det skenbart radikala program som två partier – mot alla politiska odds – kunde ena sig om, och som sedan – mot alla politiska odds – genomförde, var långt ifrån vad som egentligen skulle krävs för att rätta till de grundläggande strukturella problem Ny start för Sverige pekade ut.

Inte ens genom att ta på sig en tvångströja i form av den fasta kronkursen förmådde de politiska institutionerna prestera det som var och är nödvändigt. Och omvärldens berättigade misstro mot den politiska förmågan gjorde det "otänkbara" oundvikligt: en fritt fallande krona som nu gett den gamla spattiga hästkraken Sverige en duktig arsenikinjektion.

Med en statskuld på mer än en biljon kronor, ett statligt budgetunderskott på kanske en kvarts biljon och med över tio procents öppen arbetslöshet (och var femte svensk utan ett riktigt jobb) kan situationens allvar inte överdrivas. Ingen konjunkturuppgång i världen kommer att kunna rädda oss om vi sitter passiva.

Därför vore det allvarligt om vi i den stundande valrörelsen får höra en bildtsk version av de larssonska "vändpunkter-

na" t ex i form av ett tilltagande "ljuspunktsflimmer".

Visst är det begripligt att politiska partier i regeringsställning griper efter varje halmstrå för att försöka ge sken av att deras politik varit framgångsrik. Men att framställa nominella exportökningar till följd av kronans depreciering som en framgång för regeringens politik är över gränsen för det anständiga. Fler försök i samma anda riskerar dessutom att underminera möjligheterna att få en varaktig förståelse för strukturella förändringar som sträcker sig över flera mandatperioder.

Der riktigt allvarliga i dagens situation är att den svenska industristrukturen förkalkats under ett antal decennier. Medan det för bara 20 år sedan fanns tusentals och åter tusentals små tillverkningsföretag i Sverige, kan dessa i dag räknas i blott hundratal. Nyföretagandet i industrin är nere i en(!) procent mot fyra-fem på 1950- och 60-talen.

Därmed har den viktigaste basen för framtida tillväxtkraft i det närmaste raderats ut samtidigt som anspråken på denna bas successivt har växt. Svensk ekonomi står och faller i princip nu med 20-30 stora och alltmer internationaliserade industrikoncerner. De utgör ryggraden i ekonomin och ger hundratusentals människor jobb i Sverige och i andra länder. Men de skapar också en sårbarhet i den svenska ekonomin som i

längden är ohållbar.

Om tillräckligt många av dessa koncerner bestämmer sig för att Sveriges attraktionskraft långsiktigt inte är tillräcklig, att villkoren för investeringar och produktion är bättre och mer beständiga någon annanstans, då kommer Sveriges saga som industri- och välfärdsnation att vara all. Och dagens kris kommer att framstå som en rosenröd idyll att drömma sig tillbaka till.

Det är lätt att bli djupt pessimistisk inför framtiden mot den här bakgrunden. Få har ännu förstått vidden av internationaliseringens utmaningar. Samtidigt är det bråttom. Den svenska ansiktslyftningen måste ske omgående för att vi ska ha en chans i den internationella skönhetsstävlingen om investeringar och jobb.

Kommer det politiska systemet att mäkta med förändringar av den arten? Val tenderar ju tyvärr att minska det politiska risktagandet. Börje Hörnlund har redan skickat signaler om att omfattande förändringar i arbetsrätten kanske inte är så nödvändiga. Trots att denna

bisarra lagstiftning just nu håller på att ställa en hel ungdomsgeneration utanför arbetsmarknaden.

Pensionsfrågan har effektivt begravts i det svenska utredningsväsendet och kommer i varje fall inte att grävas upp före valet trots att den insiktsfulle vet att detta är en tickande bomb som måste desarmeras så fort det bara går.

Exemplen kan göras fler och lugnar inte pessimisten. Snart kommer vi dessutom att få följa den traditionella valbataljen mellan regering och opposition där alla detaljer om motståndarens inkompetens kommer att framhållas; förutsägbart intill minsta flygblad.

Men regeringspartierna och moderaterna i synnerhet gör klokt i att mellan de oundvikliga attackerna på socialdemokratien besinna att det trots allt inte är oppositionen som utgör det riktiga hotet mot regeringens politik. Snarare är det den bistra ekonomiska verkligheten och – inte minst – tiden, som på allvar kan stjälpas regeringens och landets framtid om inte politiken får ett radikalare innehåll under nästa mandatperiod.